

МІСЦЕ ДОГОВОРУ ПРО УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ АВТОРСЬКИМИ І (АБО) СУМІЖНИМИ ПРАВАМИ НА КОЛЕКТИВНІЙ ОСНОВІ В СИСТЕМІ ДОГОВІРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

THE PLACE OF THE CONTRACT OF COPYRIGHT AND (OR) RELATED RIGHTS MANAGEMENT ON COLLECTIVE BASIS IN THE SYSTEM OF CONTRACT LAW OF UKRAINE

Гуц Н.Б.,

*аспірантка кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Стаття присвячена дослідженню місця договору про управління майновими авторськими і (або) суміжними правами на колективній основі в системі договірних прав України. Здійснено порівняльний аналіз положень Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» та попередньої редакції Закону України «Про авторське право і суміжні права». Проаналізовано підходи різних вчених щодо юридичної природи відносин між організаціями колективного управління та суб'єктами авторського і (або) суміжних прав, а також їх місця в системі договірних зобов'язань. Висвітлено відмінності договору про управління майновими авторськими і (або) суміжними правами на колективній основі від договору управління майном, договору доручення, ліцензійного договору, договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Автор звертає увагу на те, що згідно з чинним законодавством організації колективного управління, одержавши повноваження від правоволодільців, діють не від їх імені, а від свого імені. Це унеможлиблює визначення цього договору як особливого різновиду договору доручення. Наголошено, що функція ОКУ звертатися до суду від імені право володільців за захистом їхніх майнових прав відповідає вимогам процесуального законодавства України. Виділено характерні ознаки договору про управління майновими авторськими і (або) суміжними правами на колективній основі, які дозволяють відмежувати його від закріплених в ЦК України договірних конструкцій. Обґрунтовано, що суб'єкт авторського права і суміжних прав на власний розсуд має право обирати один із способів управління своїми майновими авторськими і суміжними правами: управляти самостійно шляхом видачі ліцензії, укладання авторських, ліцензійних чи інших договорів, управління через повіреного шляхом укладання договору доручення чи уповноважити організацію колективного управління управляти своїми правами. Зроблено висновок, що цей договір є окремим різновидом договору у сфері інтелектуальної власності, який опосередковує один із способів управління майновими авторськими і суміжними правами та заслуговує на окреме правове регулювання.

Ключові слова: договір про управління майновими авторськими і (або) суміжними правами на колективній основі, організація колективного управління, правоволоділець.

The article is devoted to the study of the place of the contract of copyright and (or) related rights management on collective basis in the system of contract law of Ukraine. The comparative analysis of provisions of the Law of Ukraine "On the efficient management of right holders' copyright and related rights" and the previous version of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" is carried out. The approaches of various scholars to the legal nature of the relationships between collective management organizations and subjects of copyright and (or) related rights, as well as their place in the contractual obligations, are analyzed. The differences between the contract of copyright and (or) related rights management on collective basis and the property management contract, agency contract, license agreement, agreements on disposal of intellectual property rights are highlighted. The author draws attention to the fact that in a line with current legislation the collective management organizations, being authorized by the right holders, act not on their behalf but on their own behalf. This makes it impossible to define this contract as a special kind of agency contract. It is emphasized that the function of the collective management organizations to apply to the court on behalf of the right holders for the protection of their rights meets the requirements of the procedural legislation of Ukraine. The contract of copyright and (or) related rights management on collective basis characteristic features are singled out, which allow to distinguish it from the contractual structures fixed in the Civil Code of Ukraine. It is substantiated that the subject of copyright and related rights at his own discretion has the right to choose one of the ways of managing his copyright and related rights: to manage individually by issuing a license, concluding copyright, license agreements or other contracts, to manage through an agent by concluding an agency contract or to authorise a collective management organization to manage his rights. It is concluded that this contract is a separate kind of agreements in the field of intellectual property, which mediates one way of managing copyright and related rights and deserves separate legal regulation.

Key words: contract of copyright and (or) related rights management on collective basis, collective management organisation, right holder.

Постановка проблеми. Конституція України гарантує громадянам захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Суб'єкти авторських і суміжних прав (надалі також правоволодільці) мають право на отримання плати за

використання результатів їх творчої праці, якому кореспондує обов'язок особи, яка цей твір використовує, сплатити таку винагороду. Ця винагорода є джерелом прибутку правоволодільцтва одним із факторів, що стимулює розвиток мистецтва і науки. Тому для суб'єктів прав інтелектуальної власності важливу роль відіграє саме реалізація законодавчих

положень, а не їх декларативне проголошення. Автори та суб'єкти суміжних прав можуть управляти своїми правами: особисто; через свого повіреного; через організацію колективного управління (далі – ОКУ). Управління через ОКУ визначене в світі як найефективніший і, у деяких випадках навіть єдиний можливий, спосіб отримання суб'єктами авторських і суміжних прав винагороди за використання їхніх творів. Оскільки відносини між авторами та ОКУ виникають на підставі договору, то визначення юридичної природи такого договору має велике значення як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Як українська, так і світова спільнота покладає великі сподівання на реалізацію Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» від 15 травня 2018 р. № 2415-VIII (далі – Закон «Про ефективне управління...») [1] та реформовану цим Законом діяльність організацій колективного управління.

Стан дослідження. Питання юридичної природи відносин між організаціями колективного управління та суб'єктами авторського і (або) суміжних прав, а також їх місця в системі договірних зобов'язань розглядалися у працях І.Я. Верес, В.О. Бажанова, А.В. Кирилюк, А.О. Кодинця, В.М. Крижної, Л.Р. Майданик, О.П. Орлюк, О.С. Яворської, І.С. Якубівського та ін. Віддаючи належне напрацюванням перелічених вчених, слід зауважити, що їхні дослідження були здійснені до набуття чинності Закону «Про ефективне управління...». Характеристика договору, який укладається щодо колективного управління майновими правами інтелектуальної власності відповідно до цього Закону, в юридичній науці не здійснювалася, що вказує на актуальність теми дослідження.

Метою статті є визначення місця договору про управління майновими правами суб'єктів авторського і (або) суміжних прав на колективній основі в системі договірних прав України.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до директиви Європейського парламенту і Ради 2014/26/ЄС «Про колективне управління авторським правом і суміжними правами та мулти-територіальне ліцензування прав на музичні твори для онлайн використання на внутрішньому ринку» від 26 лютого 2014 р. (далі – Директива) управління авторським правом і суміжними правами включає надання ліцензій користувачам, аудит користувачів, моніторинг використання прав, забезпечення дотримання авторського права і суміжних прав, збирання надходжень від прав, отриманих від їх використання, та розподіл сум, які підлягають виплаті правоволодільцям. Організації колективного управління надають правоволодільцям можливість отримувати винагороду за використання, яке вони не могли б самостійно контролювати або дотримання умов якого вони не могли б самостійно забезпечувати, у тому числі на зовнішніх ринках [2]. У Законі «Про ефективне управління...» поняття «колективного управління» зводиться до діяльності зі збору, роз-

поділу та виплати правовласникам доходу від прав, що здійснюється в інтересах більше ніж одного правовласника на умовах та з дотриманням принципів, передбачених цим Законом. Всі інші повноваження, які передбачені у Директиві, визначені в Законі як функції ОКУ. Надалі у статті замість використаного в Законі терміну «правовласники» буде застосовуватися термін «правоволодільці».

До набуття чинності Закону «Про ефективне управління...» єдиним нормативно-правовим актом, який визначав правові засади діяльності організацій колективного управління та їх відносин з правоволодільцями був Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII [3]. Відповідно до ст. 48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (редакція від 26 квітня 2017 р.) повноваження на колективне управління майновими правами передавалися організаціям колективного управління авторами та іншими суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав на основі договорів, укладених у письмовій формі. Закон не містив жодних норм, які б регулювали порядок укладення таких договорів, їх істотні умови. Визначення юридичної природи цих договорів здійснювалося правниками на підставі аналізу завдань та функцій ОКУ.

Так, діючи від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і на основі одержаних від них повноважень, ОКУ повинні були укладати договори про використання прав, переданих їм в управління; погоджувати з особами, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, розмір винагороди під час укладання договору; збирати, розподіляти і виплачувати суб'єктам, правами яких вони управляють, зібрану винагороду; вчиняти інші дії, необхідні для захисту прав, управління якими здійснює організація, в тому числі звертатися до суду за захистом таких прав.

В Законі «Про ефективне управління...» відображений вже дещо інший підхід щодо регулювання цих відносин. У ст. 5 визначено, що правовідносини між ОКУ та правоволодільцями виникають і здійснюються на підставі договору про управління майновими правами на колективній основі, що укладається в письмовій (електронній) формі із зазначенням конкретних об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, права на які передаються в управління, та конкретних способів використання таких об'єктів, або на підставі закону.

Новелою стало закріплення положення про те, що ОКУ, одержавши повноваження від правоволодільців, діють не від їх імені, як це передбачалося раніше, а від свого імені. Так, в процесі управління правами ОКУ від свого імені та в інтересах правоволодільців: укладають із користувачами договори про надання дозволу на використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та договори про виплату винагороди (відрахувань) за використання таких об'єктів; укладають договори про партнерство, договори про представництво прав з іншими ОКУ; збирають, розподіляють та виплачують дохід від прав правоволодільцям; забезпечують ведення

реєстру правоволодільців, реєстру об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, майновими правами щодо яких управляє організація; здійснюють моніторинг правомірності використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав згідно зі сферами управління правами, щодо яких зареєстровано організацію, та щодо об'єктів, майнові права на які передані їй в управління; здійснюють інші функції, визначені Законом і статутом.

Закріплено також функцію ОКУ звертатися до суду від імені право володільців за захистом їхніх майнових прав і вчиняти інші дії, передбачені законодавством та дорученням правоволодільців, необхідні для захисту майнових прав суб'єктів, в інтересах яких діє організація. Така норма відповідає вимогам процесуального законодавства щодо участі у судовому процесі осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Спробуємо охарактеризувати юридичну природу договору управління майновими авторськими і суміжними правами на колективній основі, зіставляючи раніше висловлені вітчизняними науковцями позиції та положення Закону «Про ефективне управління...». Насамперед звернемо увагу на його найменування. Вважаємо недодільним використання назви «договір про управління майновими правами на колективній основі» без уточнення, що йдеться про майнові авторські та суміжні права. Оскільки вона співзвучна з договором управління майном, передбаченим ст. 1029 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [4]. За договором управління майном одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителеві) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача). Предметом цього договору, серед іншого, можуть бути майнові права.

Вітчизняні науковці, аналізуючи положення про договір колективного управління майновими правами суб'єктів авторського і суміжних прав згідно з Законом України «Про авторське право і суміжні права» (редакція від 26 квітня 2017 р.), відстоювали думку, що цей договір не може належати до договорів управління майном [5, с. 98–99; 6, с. 62–63; 7, с. 396]. На підтвердження цієї позиції висловлювалися такі аргументи: 1) Управителем згідно з договором управління майном може бути виключно суб'єкт підприємницької діяльності. Водночас за договором управління майновими правами суб'єктів авторських і суміжних прав управління здійснюють ОКУ, які не мають права займатися комерційною діяльністю чи використовувати будь-яким способом об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, доручених їм для управління. 2) За договором управління майном управитель укладає правочини від свого імені, тоді як ОКУ діє від імені суб'єктів авторського і (або) суміжних прав.

Як бачимо, заборона ОКУ займатися підприємницькою діяльністю знайшла своє закріплення і в Законі «Про ефективне управління...», який визначив

організаційно-правову форму ОКУ як громадських об'єднань зі статусом юридичної особи, які не мають на меті отримання прибутку. Зазнав змін підхід щодо визначення від імені кого діє ОКУ. Однак вважаємо, що це не може свідчити про бажання законодавця в такий спосіб віднести договір управління майновими правами суб'єктів авторських і суміжних прав на колективній основі до договору управління майном.

А.О. Кодинець наголошував, що ЦК України вказує на різницю в праві власності та прав інтелектуальної власності (ст. 419), майнових прав (ч. 2 ст. 190) та майнових прав інтелектуальної власності (ст. 424), а тому неприйнятно застосовувати положення ЦК України щодо договору управління майном (Глава 70) для регламентації відносин у сфері колективного управління авторськими та суміжними правами [6, с. 63]. Погоджуючись із цією думкою, додамо, що оскільки цивільне законодавство передбачає самостійні конструкції договорів у сфері інтелектуальної власності, то до відносин, які виникають у зв'язку з управлінням майновими авторськими і суміжними правами не можуть застосовуватися положення про договір управління майном.

Вважаємо за доцільне обов'язкове зазначення в назві договору щодо яких майнових прав інтелектуальної власності, а саме: авторських і (або) суміжних буде здійснене управління. Зауважуємо, що в найменуванні договору використанословосполучення «управління на колективній основі», хоча Закон містить лише дефініцію поняття «колективне управління», а тому для уніфікації правової термінології саме воно мало б застосовуватися.

Договірні конструкції щодо всіх об'єктів права інтелектуальної власності поєднані в главі 75 ЦК України «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності». Прийнято вважати, що договори розпорядження майновими правами інтелектуальної власності – це група договорів у сфері інтелектуальної власності, спрямованих на набуття, зміну чи припинення майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності [8, с. 568].

Відповідно до ст. 1107 ЦК існують такі види договорів стосовно розпорядження майновими правами інтелектуальної власності: ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; ліцензійний договір; договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; інший договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Цей перелік не є вичерпним, оскільки не можна передбачити усю різноманітність відносин у сфері інтелектуальної власності. Тому науковці відносили договір колективного управління майновими правами суб'єктів авторського і суміжних прав саме до інших договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності [8, с. 608; 9, с. 11–12].

У назві, обраній для цієї групи договорів, йдеться про розпорядження, тобто визначення юридичної долі майнових прав. Причому зазначений термін у цьому випадку використовується як стосовно передачі майнових прав, так і щодо видачі дозволу на використання об'єктів права інтелектуальної власності [10, с. 622].

Договір про управління майновими правами інтелектуальної власності на колективній основі передбачає надання правоволодільцями організаціям колективного управління повноважень на підставі яких організації, діючи від свого імені, але в інтересах правоволодільців укладатимуть договори про надання дозволу на використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та договори про виплату винагороди за використання таких об'єктів, збиратимуть, розподілятимуть та виплачуватимуть дохід від прав правоволодільцям; звертатимуться до суду від імені правоволодільців за захистом їхніх майнових прав та ін. Отже, зміст договору не охоплюється поняттям розпорядження.

О.С. Яворська, класифікуючи групу договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, зазначає, що ця назва звучує функціональне значення окреслених договорів. За спрямованістю правового результату професор виділяє: договори, спрямовані на створення за замовленням та використання об'єкта інтелектуального права; договори щодо використання об'єкта інтелектуального права; договори щодо використання майнових прав інтелектуальної власності; договори управління майновими правами інтелектуальної власності; організаційні договори, спрямовані на створення об'єкта інтелектуальної власності, розподіл майнових прав інтелектуальної власності, використання створеного твору [11, с. 310]. Однак, на думку вченої, договір управління майновими правами автора або суб'єкта суміжних прав безпосередньо не відноситься до групи договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності [7, с. 396].

Враховуючи вищенаведене і невичерпний перелік зазначених у ст. 1107 ЦК України договорів, обґрунтованою є ідея поєднати глави 75 і 76 ЦК України та назвати «Договори в сфері інтелектуальної власності» [10, с. 622–623].

Необхідно також звернути увагу на відмінність договору управління майновими авторськими і (або) суміжними правами на колективній основі від авторського (ліцензійного договору). В таких договорах ліцензіат набуває права на використання твору у власному інтересі на оплатних засадах, а в договорі управління майновими правами інтелектуальної власності на колективній основі ОКУ діє в чужому інтересі та не може використовувати об'єкти інтелектуальної власності, майнові права щодо яких передані їй в управління. Слушною є думка про те, що визначальний характер повноважень ОКУ виявляється в тому, що право на управління по суті є правом дозволяти використання твору або об'єкта суміжних прав [12, с. 130].

Незважаючи на той факт, що в Законі «Про ефективне управління...», зазначено, що правоволодільці мають право доручати управління своїми майновими правами ОКУ, такий договір не можна вважати договором доручення. Оскільки попередня редакція Закону «Про авторське право і суміжні права» передбачала, що ОКУ діють в інтересах та від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних, то деякі вчені визначали цей договір особливим різновидом договору доручення.

Так, А.О. Козинець зазначав, що договір між ОКУ та суб'єктами авторського права та суміжних прав про управління правами інтелектуальної власності є особливим різновидом договору доручення, тобто договором представницького типу, який безпосередньо не належить до договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Організація колективного управління, представляючи інтереси суб'єкта прав інтелектуальної власності, лише допомагає останньому в реалізації його майнових прав інтелектуальної власності [6, с. 63].

Прихильник такої позиції І.Є. Якубівський визначав його як різновид договору доручення, який має певні особливості, серед яких: суб'єктний склад, обов'язковість письмової форми та відсутність необхідності підтвердження повноважень ОКУ довіреністю, порядок розподілу та виплати винагороди правоволодільцям. На думку науковця, в частині, не врегульованій спеціальними нормами про договори управління майновими авторськими та (або) суміжними правами, до відносин сторін за такими договорами потрібно застосовувати положення Глави 68 ЦК України про договір доручення [13, с. 29–30].

Л.Р. Майданик обґрунтовувала доцільність визнання цього договору як договору особливого роду (*suigeneris*) представницько-агентського типу, що містить елементи договорів доручення та агентування [12, с. 179]. А.В. Кирилюк висловлювала ідею, що договір колективного управління авторськими та суміжними правами є змішаним договором та складається з елементів двох видів договорів: договору доручення та договору розпорядження майновими правами інтелектуальної власності [14, с. 433].

Оскільки в Законі «Про ефективне управління...» закріплена норма про здійснення ОКУ повноважень щодо колективного управління в інтересах правоволодільців від свого імені, то твердження вищеперелічених науковців не можна використовувати як аргумент на підтвердження представницького характеру цього договору. Адже відповідно до ст. 237 ЦК України представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. В договорі доручення повірений теж вчиняє юридичні дії від імені довірителя. Відмінність від агентського договору полягає не лише в тому, що комерційний агент зобов'язується надати послуги суб'єкту, якого представляє агент, від імені цього суб'єкта, але й те, що агентська діяльність є підприємницькою діяльністю. Водночас ОКУ не мають права провадити підприємницьку діяльність

і здійснюють лише господарську діяльність, що не має на меті одержання прибутку, з метою досягнення своїх статутних цілей.

Вважаємо, що характерні ознаки договору про управління майновими авторськими і (або) суміжними правами на колективній основі не дозволяють віднести цей договір до закріплених в ЦК України договірних конструкцій. Господарський суд міста Києва у справі 910/3192/19 зробив висновок, що суб'єкт авторського права і суміжних прав на власний розсуд має право обирати один із способів управління своїми майновими правами: управляти самостійно шляхом видачі ліцензії, укладання авторських, ліцензійних чи інших договорів (ст. 1107–1113 ЦК України, ст. 31–33 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), через повіреного шляхом укладення договору доручення (ст. 46 Закону України «Про авторське право і суміжні права») чи передавати свої майнові права в колективне управління відповідній організації колективного управління (ст. 47 Закону України «Про авторське право і суміжні права») [15]. Це рішення є підтвердженням того, що цей договір є окремим різновидом договору у сфері інтелектуальної власності, який опосередковує один із способів управління майновими

авторськими і суміжними правами та заслуговує на окреме правове регулювання, яким є норми Закону «Про ефективне управління...».

Висновки. Зважаючи на вищезазначене, вважаємо, що договір управління майновими авторськими і (або) суміжними правами на колективній основі не підпадає під ознаки жодного з порівнюваних договорів, з огляду на такі особливості: особливий суб'єктний склад (правоволоділець і ОКУ); єдиним видом діяльності ОКУ є здійснення управління майновими правами інтелектуальної власності на колективній основі відповідно до ст. 12 Закону «Про ефективне управління...» та без мети отримання прибутку; об'єктом управління є майнові авторські і суміжні права; ОКУ здійснюють свої функції в інтересах правоволоділців від свого імені; ОКУ звертаються до суду від імені правоволоділців за захистом їхніх майнових прав; особлива процедура збирання винагороди і відрахувань з користувачів та розподілу і виплати доходів від прав правоволоділцям; право ОКУ утримувати із сум зібраного доходу від прав збір за управління; окремий облік на рахунках ОКУ коштів, зібраних як дохід від прав, незапитаних коштів і будь-яких інших коштів організації та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19> (дата звернення: 30.09.2019).
2. Про колективне управління авторським правом і суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на музичні твори для онлайн використання на внутрішньому ринку: Директива Європейського парламенту Ради 2014/26/ЄС від 26.02.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-14 (дата звернення: 30.09.2019).
3. Про авторське право і суміжні права.: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. Редакція 26.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/ed20170426> (дата звернення: 30.09.2019).
4. Цивільний кодекс України. Закон України від 16.01.2003 р: URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 30.09.2019).
5. Бажанов В.О. Договір про колективне управління майновими авторськими правами в Україні. *Юридичний вісник*. 2014. № 5. С. 96–100.
6. Козинець А.О. Договірні відносини у сфері колективного управління авторськими та суміжними правами. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2016. Вип. 4 (1). С. 60–64.
7. Інтелектуальне право України / за ред. О.С. Яворської. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 608 с.
8. Право інтелектуальної власності: Акад. курс : підручник / за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
9. Крижна В.М. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. *Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права* : монографія / за ред. Н.М. Мироненко. Київ : Інтерсервіс, 2014. С. 9–41.
10. Крижна В.М. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. *Цивільне право* : підручник у 2 т. / за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасиво-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. Т. 2. С. 620–642.
11. Яворська О.С. Договори у сфері інтелектуального права: проблеми застосування чинного законодавства. *ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні* : збірник мат.наук.-практ.конф. Львів : НУ «Львівська політехніка». 2016. С. 304–316.
12. Майданик Л.Р. Колективне управління майновими авторськими та суміжними правами за цивільним законодавством України : монографія. Київ : Алерта, 2013. 248 с.
13. Якубівський І.Є. Про юридичну природу договорів між організаціями колективного управління і суб'єктами авторського права та суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 5. С. 25–31.
14. Кирилук А.В. Організації колективного управління авторськими і суміжними правами як учасники відносин, які виникають щодо використання літературних творів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 430–435.
15. Рішення Господарського суду міста Києва від 01.07.2019 у справі № 910/3192/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82969591> (дата звернення: 30.09.2019).